

# lisalmen kaupungin vammaispoliittisen ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen vuosina 2017 - 2019

lisalmen vammaisneuvoston kooste vammais- ja potilasyhdistyksiltä  
saaduista palautteista helmikuu 2020

## Sisällysluettelo

|                                                                   |   |
|-------------------------------------------------------------------|---|
| 1 Vammaispoliittinen ohjelma .....                                | 3 |
| 2 Vammaispoliittisen ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden..... | 4 |
| toteutuminen vuosina 2017–2019 .....                              | 4 |
| 2.1 Asuminen ja rakennettu ympäristö.....                         | 4 |
| 2.2 Varhaiskasvatus ja koulutus.....                              | 5 |
| 2.3 Työ- ja päiväaikainen toiminta.....                           | 7 |
| 2.4 Vapaa-aika- ja kulttuuripalvelut.....                         | 7 |
| 2.5 Sosiaali- ja terveyspalvelut .....                            | 9 |

# 1 Vammaispoliittinen ohjelma

Iisalmen kaupungin vammaispoliittinen ohjelma (VAMPO) on tehty vuosille 2017–2021. Vammaispoliittinen ohjelma on kehitetty vammaisten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi. Se perustuu valtakunnalliseen kehittämisohjelmaan, joka on toteutettu vuosina 2010–2015. Sen tavoitteena on vahvistaa vammaisten henkilöiden perustuslaillisten oikeuksien toteutumista, oikeudenmukaisuutta ja vammaisuuden huomioimista kaikilla hallinnonaloilla. Ohjelma edistää esteetöntä rakentamista, ympäristön rakentamista ja palveluja.

Ohjelman tarkoituksena on vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden tukeminen yksilöllisten palvelujen avulla. Tavoitteena on pyrkiä yhteiskuntaan, jossa toteutuvat vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjimättömyys. Vammaisten oman tahdon ja mielipiteen kunnioittaminen, yksilöllisyys ja valinnanvapaus ovat nykyaikaisen vammaispolitiikan kulmakiviä. Tavoitteena on myös lisätä myönteistä asennoitumista vammaisiin ihmisiin sekä heidän kykyihinsä ja panokseensa yhteiskunnassa.

Iisalmissa vammaispoliittista ohjelmaa on valmistellut ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet seuraavat henkilöt:

Teija Itkonen-Brilli Iisalmen kaupunginhallitus

Elina Puustinen pj. Iisalmen kaupunginhallitus

Minna Taipale Sivistyspalvelukeskus

Marja Lipponen Iisalmen Reumayhdistys ry

Jyrki Könttä Tekninen keskus

Sari Niemi Tekninen keskus

Pekka Partanen Vapaa-aikapalvelukeskus

Ritva Pääkkönen Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Osmo Turkki Ylä-Savon Autismi- ja Asperger yhdistys ry

Pertti Laajalahti Iisalmen Invalidit ry

Elina Siirola Iisalmen kaupunginhallitus, ohjelman kokoaja

Iisalmen kaupungin vammaispoliittisen ohjelman toteuttamisessa on noudatettu vuosille 2010–2015 tehdyn valtakunnallisen vammaispoliittisen ohjelman sisältöä kunnalliselle taholle tarpeellisilta osilta soveltaen. Keskeisenä ohjelmassa on osallisuus, osallistuminen, elämänkaarimalli ja hyvinvointi.

## 2 Vammaispoliittisen ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden

### toteutuminen vuosina 2017–2019

Vammaisneuvosto ja Ylä-Savon Vakka yhdessä organisoivat vammais- ja potilasyhdistysten kuulemisen VAMPO:n seurannan suhteen. Kyselyyn vastasi yhteensä 6 yhdistystä.

#### 2.1 Asuminen ja rakennettu ympäristö

##### TAVOITTEET

- Esteetön hyvinvointia, toimintakykyä, terveyttä ja turvallisuutta edistävä elinympäristö
- Monipuolinen yhteisöllisyyttä tukeva viihtyisä asuinympäristö
- Vammaisten tarpeita tukeva joukkoliikenne ja palvelubussitoiminta

##### TOIMENPITEET

- Lisäalassa on riittävästi esteettömiä, erikokoisia ja kohtuuhintaisia vuokra- ja omistusasuntoja
- Julkisen liikenteen kalusto on matalalattiakalustoa ja liikenneyhteydet palvelevat myös vammaisia.
- Rakentamisen avulla parannetaan pysäkkejä niin, että askelma bussiin on mahdollisimman matala. Palveluliikenteen joustava palvelu täydentää muuta julkista liikennettä. Julkisissa virastoissa, sosiaali- terveyspalveluissa on esteetöntä asioida ja liikkua.
- Invapysäköintipaikkojen mitoitus on suositusten mukainen. Niitä on riittävästi lähellä palveluja.
- Rakentaminen on hyvälaatuista. Kaupungin omat uudisrakennuskohteet rakennetaan esteettömiksi.
- Olemassa olevien rakennusten esteettömyyttä parannetaan mahdollisuuksien mukaan muiden korjaustöiden yhteydessä.
- Yksityisessä pientalorakentamisessa on riittävä valmius esteettömyyteen.
- Kaupunki edistää asemakaavamuutosten ja niihin liittyvien maankäyttösopimusten avulla vanhojen kerrostalojen esteettömyyskorjauksia (esim. hissit ja pihaluiskat).
- Talviauraukset tehdään niin, että lumikasoja ei jätetä kadulle, jotta pyörätuolillakin voisi liikkua turvallisesti. Liukkaalla kelillä huolehditaan riittävästä hiekoituksesta.
- Pyörätuoliramppeja on riittävästi.
- Tarvittaessa kunnallistekniikka tekee yhteistyötä kiinteistönomistajien kanssa, jotta esteettömyys voi toteutua mahdollisimman hyvin.
- Kuntalaisia aktivoidaan naapuriavun antamiseen.

##### TOTEUTUMINEN:

Asumiseen ja rakennettuun ympäristöön liittyen asiat sujuvat pääosin hyvin.

Kehittämistä vaatii edelleen talviauraukset. Keskellä tietä on lumikasoja ja erityisesti valkoisen kepin kanssa liikkujien vaikea liikkua itsenäisesti. Katujen auras koetaan valtavana ongelmana apuvälineiden kanssa liikkuville. Ilmeisesti auraukskalustoa ei ole tarpeeksi liikkeellä yhtä aikaa, ja kalustot lähtevät liikkeelle vasta kun lunta on jo niin paljon, ettei apuvälineillä enää pääse etenemään lumessa. Ulkona liikkumista

helpottaisi nastoitettujen kenkiin sijoitettavien kiinnikkeiden tarjoaminen myös niitä tarvitseville vaikeavammaisille, ei vain vanhuksille.

Näkövammaisten näkökulmasta esteetön liikkuminen kaupungilla vaatii enemmän kehittämistä. Kaduilla on kylttejä, ulkotulia ja kaupungin liikennevalojen ääniohjaukset puutteellisia.

Saavutettavuuteen ja esteettömyyteen kiinnitettävä huomiota ja tehtävä vielä kehittämistä näkövammaisten näkökulmasta. Aina ei ole mahdollista käyttää avustajaa ja silloin ympäristön esteettömyys on erityisen tärkeää. Esimerkkinä esitettiin vuoronumerot, jotka ovat eri paikoissa vain valuoruuduilla. Näkövammaisen ei näe numeroa ja ei voi itsenäisesti asioida ko. paikassa. Esteettömyyden ja saavutettavuuden kehittämisessä huomioitava muutkin vammaisuuden lajit, ei vain liikuntakykyyn liittyvät esteet (erilaiset kommunikointimuodot, autistit, muut kehitysvammaiset, näkövammaiset jne).

lislalmen kaupungilla on heikosti saatavilla asuntoja, jotka ovat esteettömiä. Joissain kerrostaloissa asunnot ovat aika esteettömiä, mutta hissien kanssa on jatkuvia ongelmia niin ettei pyörätuolilla kulkeva hyödy niistä asianmukaisesti.

Inva p- paikkoja ei myöskään ole riittävästi. Ne ovat myös usein hyvin ahtaita. Talvella ongelmana on usein, että niihin on kasattu lunta. Turvallinen joukkoliikenne ja sen kattavuus turvatta erityisesti tukea tarvitsevien nuorten liikkumista ajatellen.

lislalnessa ei ole yhtään esteetöntä leikkikenttää. Hiekassa ei pääse kulkemaan apuvälineen kanssa.  
<https://www.lansivayla.fi/artikkeli/795288-ainutlaatuisen-leikkipuiston-avajaisia-juhliin-lauantaina-aarne-alligaattori-ja>

Asumisyksiköissä asuvien vammaisten henkilöiden läheiset nostivat esiin sen, että asumisyksiköiden ja niiden lähiympäristön asukkaiden keskinäinen, positiivinen vuorovaikutus pyrittävä kehittämään rakentavaksi tulevaisuudessa. Asumisyksiköiden asukkaille tarjottava virikeohjausta, sosiaalisia suhteiden ja luontosuhteen vaalimisen mahdollisuus sekä erilaisia harrastusmahdollisuuksia. Asumisyksiköiden riittävä resurssi turvattava joko henkilöstömitoituksilla tai avustajien saannilla. Uudet asumisyksiköt rakennettava mielellään maaseudulle (ARA:n periaatteet korjattava).

Kaupungintalosta puuttuu induktiosilmukalla varustettu kokoushuone, joitain muita parannuksia on tehty kuten liiketunnistimella avautuva ulko-ovi. Terveyskeskukseen saatu myös automaattiovet, (Enskan puolen sisempi ovi vaikea /mahdoton pyörätuoliasiakkaan avata) Terveystalossa ei ole vielä automaatiovia.

Katupölyongelma on ratkaisematta, hengitysvaikeuksista kärsivillä ei pölyisinä aikoina sopivia liikuntareittejä.

Miten kuntalaisia on aktivoitu naapuriavun antamiseen?

## 2.2 Varhaiskasvatus ja koulutus

### TAVOITTEET

- Varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus toteutuvat ensisijaisesti inklusioperiaatteen mukaan niin, että vammaisen lapsen ja nuoren tarvitsema erityinen tuki tarjotaan lähipalveluna.
- TELMA – työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus saadaan takaisin lislalmeen

## TOIMENPITEET

- Ryhmät varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksessa muodostetaan siten, että lasten/oppilaiden hoito, kasvatusta ja opetus voidaan toteuttaa opetussuunnitelmien mukaisesti inklusiivisesti ottaen huomioon erityisen tuen tarve.
- Henkilöstö sijoitetaan niin, että varhaiskasvatusyksiköissä ja kouluissa on monipuolista osaamista.
- Turvataan riittävät henkilöstöresurssit varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella.
- Turvataan riittävät resurssit henkilöstön osaamisen vahvistamiseen täydennyskoulutuksen avulla varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella.
- Tilojen toimivuus ja tarkoituksenmukaisuus ovat keskeisiä kriteereitä uusien päiväkotirakennusten ja koulujen suunnittelussa.
- Vanhojen koulu- ja päiväkotirakennusten toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta parannetaan mahdollisuuksien mukaan osana muita korjauksia.
- Toisella asteella yksilön tasa-arvoista oikeutta koulutukseen pyritään tukemaan vaihtoehtoisia toimintamalleja ja oppimisympäristöjä muokkaamalla.
- Erityistä tukea tarvitsevien nuorten toisen asteen opiskelu Ylä-Savossa on turvattava.
- Asenne- ja suvaitsevaisuuskasvatusta lisätään kouluissa ja varhaiskasvatuksessa.

## TOTEUTUMINEN:

Saavatko perheet itse valita vammaisen lapsen hoitopaikkaa? Jos eivät, mihin tämä perustuu? Olisiko tässä lisämessä kehityksen paikka? Tuntuu epäoikeudenmukaiselta, että vaihtoehtona on vain yksi paikka, joka osoitetaan tai vastaavasti "ei ole paikkaa". Lisälmen kaupungin tulisi tarjota yksipuolisen inklusiivisen opetusperiaatteen korostamisen lisäksi turvallisia pienryhmiä niitä tarvitseville erityislapsille.

Erityisen tuen oppilaiden koulukuljetuksiin liittyen tiedotus ei ole selkeää. Kaikkien ko. kuljetusoppilaiden vanhempia tulisi selkeästi tiedottaa siitä, että ko. oppilaiden vanhempien on jo keväällä oltava yhteydessä lisälmen kaupungin logistiikkavastaava Lassi Väänäseen. Myös koulukuljetusaikataulut tulisi toimivuuden vuoksi saada jo hyvissä ajoin vanhempien tietoon, että vanhemmat pääsevät lähtemään töihin ajoissa. Kaupungin logistiikkavastaavan tulee järjestää asiat sujuviksi joko suoralla yhteydellä vanhempiin/kuten ennen on ollut koulussa "koulukuljetusvastaava" ainakin erityistä tukea tarvitsevien osalta. Koulukuljetukset tulee pystyä järjestämään ilman, että vaikeasti vammaiset oppilaat joutuvat istumaan auton kyydissä kohtuuttomia aikoja.

Kaivataan todellisia toimenpiteitä TELMA- koulutuksen saamiseksi takaisin lisälmeen (TELMA = työhön ja itsenäiseen elämään valmentava II asteen koulutus).

Inklusioperiaate palvelee vain osaa erityisoppilaista, monen kohdalla isot ryhmät johtavat helposti syrjäytymiseen ja altistavat koulukiusaamiselle sekä pilkatuksi tulemiselle. Kouluissa ja päiväkodeissa yleensäkin turvattava riittävät henkilöstöresurssit - henkilökohtaisen avustajan tarve ymmärretään lähinnä vain liikuntavammaisten kohdalla.

Miten on toteutettu asenne- ja suvaitsevaisuuskasvatusta – vai onko asialle tehty mitään?

## 2.3 Työ- ja päiväaikainen toiminta

### TAVOITTEET

- Jokaisella on perusoikeus työhön ja toimeentulon hankkimiseen.
- Työllistymisen esteitä poistetaan ja pyritään löytämään työvoimahallinnon tukityöllistämismahdollisuuksia.
- Työpaikoilla olisi valmius yksilöllisiin mukautustoimiin, esimerkiksi esteiden poistoihin, apuvälineisiin ja henkilökohtaiseen apuun.
- Päivätoimintaa tarjotaan yksilöllisen palvelutarpeen mukaisesti eri-ikäisille ja eri tavoin vammautuneille henkilöille.
- Kehitetään työparitoimintaa, jossa vammainen toimii toisen työntekijän parina.
- TOIMI-Säätiö etsii ja kehittää sisällöltään erilaisia toiminta malleja vammaisille henkilöille
- Ylä-Savon SOTE kehittää päivätoimintaa huomioiden vammaisten yksilölliset tarpeet

### TOIMENPITEET

- Tiivistetään yhteistyötä eritoimijoiden välillä
- Julkinen-, yksityinen- ja kolmas sektori mahdollistavat vammaisten työllistymisen
- Tarkoituksenmukaista, oikeaa ja yksilöllisesti eteenpäin vievää kuntouttavaa toimintaa tarjotaan kaikille asiakasryhmille, myös pyörätuolissa oleville.
- Kaupunki toimii hyvänä esimerkkinä ja työllistää vammaisia henkilöitä

### TOTEUTUMINEN

Tavoitteet ovat hyviä, mutta pääosin toimet niiden toteuttamiseksi puuttuvat. Ylä-Savon Soten päivätoimintaryhmä autisteille toteutunut hyvin Purjeessa. Yksilöllisen kuntouttavan toiminnan tarjoaminen asiakkaille ei kuitenkaan aina suju. Esimerkkinä kerrottiin esimerkiksi pyörätuolissa istuvat henkilöt ja heille tarjottava kuntoutus. Työ- ja päiväaikaiseen toimintaan liittyen esitettiin lisälmen kaupungille lisäkysymys: miten yhteistyötä eri toimijoiden kesken on tiivistetty?

Työ- ja päiväaikaista toimintaa toteutettavissa yksiköissä kehitettävä työparitoimintaa.

lislmen kaupungin tulisi tukea sosiaalisten yritysten perustamista. Pohdittavaksi esitettiin, miten sosiaalisia yrityksiä pystyttäisiin luomaan vajaatyökykyisten työllistämiseksi. Perusoikeus työhön on toteutumatta ja keskustelua herätti mitä toimia kaupungissa on tehty erityisnuorten työllisyyden toteutumiseksi.

## 2.4 Vapaa-aika- ja kulttuuripalvelut

### TAVOITTEET

- Kaupunki ja sen yhteistyökumppanit tarjoavat tasavertaiset mahdollisuudet kuntalaisille liikuntapalvelujen käyttämiseen ja kulttuurin harrastamiseen.
- Erityisliikunnan asemaa vahvistetaan yhteistyössä eri vammaisyhdistysten kanssa.

### TOIMENPITEET

- Liikunnan esteettömyyttä ja saavutettavuutta liikuntapaikoilla ja -alueilla lisätään.
- Erityisliikunnan ohjauksen laatu varmistetaan.

- Vammaisen liikunta- ja toimintakykyä edistetään.
- Uimahallin perusparannuksessa ja laajennuksessa huomioidaan tämän hetkiset puutteet ja tehdään tarvittavat muutokset.
- Kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelujen tuottajien välistä yhteistyötä lisätään.
- Kaupungin ylläpitämissä vapaa-ajan ja kulttuuripalveluiden tiloissa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon niin liikunta- ja aistivammaisten kuin hengityssairaiden erityistarpeet.
- Henkilökuntaa koulutetaan induktiosilmukan käyttöön. Esiintyjät käyttävät mikrofoneja.
- Palveluja kehitetään nuorille myös vammaisten lasten ja nuorten tarpeet huomioiden.
- Tarpeiden kartoituksessa voidaan hyödyntää vammaisneuvoston asiantuntemusta.
- Mahdollistetaan esteetön liikkuminen kulttuurikeskuksessa ja kulttuuritarjontaan osallistuminen.
- Taataan avustajien maksuton pääsy kaupungin järjestämiin tapahtumiin.

#### TOTEUTUMINEN:

Kaupungin tuottamissa palveluissa huomioidaan pääsääntöisesti eri vammaisryhmät ja erityistarpeet hyvin. Myös vammaisten lasten ja nuorten tarpeet huomioidaan hyvin.

Kulttuurikeskuksen esteettömyys sai kiitosta. Avustajien pääseminen tapahtumiin maksutta nähtiin positiivisena asiana.

Muiden kaupungin liikuntapaikkojen ja -alueiden esteettömyyttä ja saavutettavuutta olisi kuitenkin lisättävä vielä paljon. Kaupungin tuki erityisliikuntaan on vähäistä verrattuna ns. "terveiden ihmisten" liikunnan edistämiseen tehtyihin panostuksiin. Erityisliikunnan määrärahoja pitäisi tuntuvasti korottaa: nyt 15 vammaisyhdistykselle yhteensä vain 4 500 euroa tällaisten palvelujen järjestämiseen! Vrt. ns. terveiden liikkumiseen panostetut määrärahat!

Myös uimahallin rakentaminen ja sen esteettömyys herätti huolta. Uuden uimahallin suunnittelussa kuultu vammaisneuvostoa, toivottavaa myös suunnitelmien viimeistelyssä.

Uimahallin apuvälineet liikuntarajoitteisille/ liikuntavammaisille lapsille: ei ole. Katsomme että tasa-arvoisuus lapsiperheissä, joissa liikuntavammainen lapsi, ei toteudu lisämessä. Useissa muissa lähiseudun vesiliikuntapaikoissa on myös lasten apuvälineitä, esim. Kajaanin Kaukavesi ja Siilinjärven Fontanella. Vanhemman on vaikeampaa lähteä lapsen kanssa uimaan, kun mukana täytyy itse kuljettaa suihkutuoli, pyörätuoli, lapsi ja uimakassi.

On todella harmillista, ettei lisälmen kaupunki enää osallista erityistä tukea tarvitsevia/ kehitysvammaisia/ liikuntavammaisia nuoria kaupungin nuorisopalveluihin. Erityistä tukea tarvitsevien lasten/ nuorten perheiden arki on jo kuormittavaa ja vaativaa sellaisenaan, ja nyt vaikuttaa, että vapaa- ajan järjestäminenkin jää vapaaehtoistyön ja yhdistysten vastuulle.

Kaupunki on edistänyt hyvin EU- vammaiskortin ja avustajakortin käyttöön saamista.

Miten henkilökunnan valmiudet induktiosilmukan käytössä edistyneet?

Perustettava vammaisurheiluseura!

## 2.5 Sosiaali- ja terveyspalvelut

### TAVOITTEET

- Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän omat perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut hoitavat kaikkia vammaisia laadukkaasti ja heidän erityistarpeensa huomioiden.
- Vammaiset pääsevät asianmukaisiin, vamman edellyttämiin jatkotutkimuksiin ja -hoitoihin.
- Omaishoitajat selviytyvät ja jaksavat kotona tuen turvin.
- Perheille annetaan riittävästi tukea.
- Henkilöstön erityisosaamista parannetaan.
- Koulutetaan henkilöstöä AAC-kommunikaation käyttämiseen.
- Asiakkaille tiedotetaan sosiaali- ja terveyspalveluista.

### TOIMENPITEET

- Asumispalveluja (palvelutalo tms.) tarjotaan kaikille niistä tarvitseville vammaisille. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, että asumisyksikössä on riittävä ja kunkin vammaisryhmän kannalta osaava henkilöstö.
- Kehitysvamma- ja autismitietoisuutta parannetaan koulutuksen avulla.
- Vammaisten hoitopolkuja kehitetään moniammatillisessa yhteistyössä.
- Vammaisille tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.
- Vammaisten ja vammaisjärjestöjen kokemusasiantuntijuutta hyödynnetään palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä.
- Kuntoutusmenetelmiä kehitetään ja palveluja tarjotaan ajoissa.
- Tulkkipalveluja tarjotaan riittävästi.
- Asiakaspalvelua kehitetään, viranhaltijoiden tavoitettavuutta parannetaan ja annetaan riittävästi tietoa lakisääteisistä palveluista.
- Lääkəriin pääsy tehdään helpommaksi.
- Akuuttivastaanoton ajanvarausjärjestelmää kehitetään, jotta odotusajat olisivat lyhyempiä (vaikeavammaisen on vaikea odottaa useita tunteja).
- Lääkärin vastaanoton kutsujärjestelmää kehitetään myös kuulovammaisille sopivammaksi.
- Huolehditaan, että lääkinnälliseen kuntoutukseen sisältyvät vammaisten tarvitsemat apuvälineet liikuntaesteiden, näön, kuulon, hengityselinvaivojen, kommunikoinnin ym. vammojen vuoksi ovat asiakkaan hoito- ja kuntoutusuunnitelman mukaisia.
- Kehitetään hoitotarvikejakelua digitalisaation avulla.

### TOTEUTUMINEN:

Sosiaali- ja terveyspalvelut sujuvat pääosin hyvin.

Sote-palveluiden saatavuuden kanssa erityisesti avanneleikatut käyvät taistelua.

Onko tulkkipalveluiden saatavuus riittävällä tasolla ja onko tulkkeja tarpeeksi/saatavilla lisäalnessa?

Yhdistyksissä keskusteltiin myös palveluohjauksesta; milloin ja missä tilaisuuksissa annetaan riittävästi tietoa lakisääteisistä sosiaali- ja terveyspalveluista. Vammaispalveluiden palveluiden tarjonta ei ole aina läpinäkyvää, ts. vammaispalvelulain mukaisia palveluita ei tarjota esim. taksimatkat tai eri ihmisille ei

tarjota yhdenvertaisesti palveluita. Vammaispalveluissa on paljon erilaisia ei läpinäkyviä käytäntöjä. Sosiaalityöntekijöiden olisi aktiivisesti selvitettävä asiakkaille, mihin eri palveluihin he ovat oikeutettuja ja aktiivisesti tarjottava niitä. Tällä hetkellä tietoa jaetaan riittämättömästi. Palveluohjauksen lisäksi vammaisille tarkoitetut palvelut ja tukitoimet eivät ole toteutuneet tarpeen ja lain edellyttämässä määrin (mm. henkilökohtainen apu, näkövammaisille kuljetuspalvelu).

Sairaanhoidon akuuttivastaanoton kehittäminen kaivattiin mahdollisimman pian, koska vaikeavammaisen on vaikea odottaa pitkiä aikoja vastaanotolle pääsemistä.

Huolta kannettiin myös vaikeavammaisten apuvälinepalveluiden saatavuudesta. Muistutettiin, että apuvälineiden on oltava kuntoutussuunnitelman mukaisia.

Riittävät omaishoidon vapapäivät/ riittävät tilapäishoitopäivät eivät toteudu lisämessä asianmukaisesti. Päiviä/ paikkoja ei ole riittävästi, tai niitä ei myönnetä muihin kuin SOTE:n omiin yksiköihin, vaikka tarvetta lapsen hoidolle olisi ja esim. Anttulan Yökylä voisi ottaa lapsia jaksoille. Erityistä tukea tarvitsevat lapsiperheet kokevat, että tarvitsisivat apua myös kotiin. Sitä ei ole tarjolla. Kuten jo aiemminkin todettu, arki perheissä on kuormittavaa ja ajoittain kovinkin haastavaa.

Avustajien koulutus: vanhemmat kokevat ajoittain epävarmuutta lastensa avustajien koulutuksesta ja osaamisesta päiväkodissa/ koulussa / tilapäis/ asumispalveluyksiköissä. Mielestämme ainakin kaikkien vaikeastivammaisten lasten/ nuorten kanssa toimivien tulisi olla koulutettuja asianmukaisesti työtehtäviinsä, ja avustajien työnkuvan ja ammattivaatimusten tulisi kohdata selkeästi.

Miten kehitysvamma- ja autismitietoutta on parannettu?

Henkilökohtaista apua antavien palkkausta parannettava työn vaativuuden mukaisesti.

Vammaisten ja vammaisjärjestöjen kokemusasiantuntijuus hyödyntämättä.

Asiakaspalvelu ontuu edelleen, tavoittaminen vaikeaa, vain yksi tunti päivässä on liian vähän.